

ב

עירוב תבשילין

עשה תבשיל שיהא סומך עליו ומבשל ואופה ביום טוב לשבת הרי זה מותר. ובא לשלול הדיעה שיש בכך משום "מצוה", ולכן בכוונה שינה מלשון המשנה "עושה תבשיל כו' וסומך עליו", וכדיבאר להלן בע"ה.

ב

והנה ז"ל הגמרא ביצה ט"ז ע"א: "תני ר' חייא: עדשים שבשולי קדרה (שנשארו בלא מתכין, רש"י) סומך עליהן (מערב יום טוב לשם עירוב ולא אמרינן לא חשיבי ובטלי, רש"י), והני מילי דאית ביה כזית; אמר רב יצחק בריה דרבי יהודה: שמנונית שעל גבי הסכין גוררו (מערב יום טוב, רש"י) וסומך עליו משום עירובי תבשילין, והני מילי דאית בהו כזית", וכתב ה"ם של שלמה", הובא ב"מגן אברהם" תקכ"ז סק"ה: "דוקא אם אין לו תבשיל אחר" וכן כתב אדה"ז בסעיף י"ג שם (ויבאר להלן), היינו שר' חייא ור' יצחק באו לחדש שבדיעבד כשאין לו תבשיל אחר, יכול הוא לסמוך על עדשים שבשולי קדירה, ועל שמנונית שעל גבי הסכין (יש חידוש בכל אחד מהם, לר' חייא החידוש הוא כמו שכתב רש"י: "שנשארו בלא

א

^{סדר התבשיל} **רמב"ם** ריש פ"ו מהל' יום טוב: "יום טוב שחל להיות ערב שבת אין אופין ומבשלין ביום טוב מה שהוא אוכל למחר בשבת, ואיסור זה מדברי סופרים כדי שלא יבא לבשל מיום טוב לחול, שקל וחומר הוא לשבת אינו מבשל כל שכן לחול, לפיכך אם עשה תבשיל מערב יום טוב שיהיה סומך עליו ומבשל ואופה ביום טוב לשבת הרי זה מותר",

ומקורו במשנה ריש פ"ב דביצה: "אבל מבשל הוא כו' ועושה תבשיל מערב יום טוב וסומך עליו", ומעתה פלא הוא שהעתיק את דין המשנה שלא כצורתה אלא בלשון של דיעבד: "לפיכך אם עשה כו' מותר", ולמה לא כתב כלשון המשנה: "אבל מבשל הוא כו' ועושה תבשיל מערב יום טוב וסומך עליו", וכלשון הזה כתבו כל הפוסקים, ולא מצאתי שיעוררו על זה.

ונראה ברור שר"ל בזה שדין עירוב תבשילין אינו דין במעשה העירוב, שצריך לעשות עירוב תבשילין וכו', אלא שגדרו מדין "מתיר", שאי אפשר שיבשל אם לא עשה קודם עירוב, רק אם

מה שהרמב"ם סתם וכתב בהלכה ז': "ויש לו לאדם לערב על כל העיר ועל כל הקרוב אליה בתוך התחום, ולמחר מכריז ואומר כל מי שלא הניח עירובי תבשילין יסמוך על עירובי", ולא התנה כלל שהוא דוקא על מי ששכח או נאנס, וצ"ע.

06/09/2018

ד

עוד יש לעיין בלשון הרמב"ם בהלכה א': "לפיכך אם עשה תבשיל מערב יום טוב שיהיה סומך עליו ומבשל ואופה ביום טוב לשבת הרי זה מותר", ולא הזכיר בדבריו, וכן בכל המשך הפרק, רק "תבשיל" ולא פת, ואמנם מחלוקת היא זו, דעיין בטור שם: "ועירוב זה פירש רבינו תם שצריך לעשותו מפת וממיני תבשיל, פת לאפות עליו ותבשיל לבשל עליו, ור"י פירש דסגי בתבשיל לבד, וה"ר שמשון הזקן כתב רבינו תם וכן בה"ג וכן נהגו", והרמב"ם ס"ל כר"י הנ"ל, וכך כתב ב"בית יוסף" שם, ומ"מ טעמא בעי, למה לא הזכיר כלל אפילו על לכתחילה, פת אלא תבשיל, ולכאורה צ"ע.

ה

ובהאי ענינא חזות קשה הוגד לי, דהנה בב"י שם כתב: "והתוס' (י"ז ע"ב ד"ה אמר) כתבו שר"י חולק על ר"ת, ומ"מ אומר ר"י לא מלאני לבי לעבור על דברי

מתכוין", ולרב יצחק החידוש הוא בכך שאף שצריך לגרוד השמנונית שיהא בו כזית שפיר עבד, וקצ"ע בדברי ה"מנחת פתים" לשו"ע שם).

אבל המעיין בלשון הרמב"ם נראה שסובר שגם לכתחילה הוא כן, וז"ל בפ"ו מהלכות יום טוב ה"ג: "עירובי תבשילין שיעורו אין פחות מכזית כו' ואפילו עדשים שבשולי קדרה ואפילו שמנונית שעל גבי הסכין שחותכין בה הצלי גורדו אם יש בו כזית סומך עליו משום עירובי תבשילין", וכלשונו נקט גם המחבר ז"ל בסעיף ו'. ומזה שהביא דין עדשים בשולי קדרה בתחילת ההלכות, משמע פשוט שלכתחילה יכול לעשות כן, בין אם יש לו תבשיל אחר בין אם לאו, וצ"ע איפוא מהו טעם מחלוקת השיטות האמורות.

ג

גם יש לדקדק, דהנה בטור ובשו"ע ס"ז, וכן בשו"ע אדמו"ר הזקן סי"ד, נפסק שמצוה על גדול העיר לערב על כל בני עירו כדי שיסמוך עליו מי ששכח או נאנס או שהניח עירוב ואבד, ועי' ב"מגן אברהם" סק"ו שאם שכח מחמת עצלותו שלא היה חרד לדבר ה' הוא פושע, וכן פסק כלשון הזה גם רבינו סי"ד שם, והוא ע"פ סוגית הגמ' בדף ט"ו ע"ב, ותמוה מאד לכאורה

דודי וצריך פת ותבשיל וכן עמא דבר עכ"ל, והרב המגיד כתב בפרק ו': דע שבתבשיל אחד בלא פת סגי, וכן נראה מן ההלכות, וכן כתבו מקצת הגאונים וכו', אלא שנהגו להחמיר להצריך פת ותבשיל להוציא מידי כל ספק עכ"ל כו', ומיהו היכא דאירע דלא עירבו אלא בתבשיל לבד סומכים על כל הני רבוותא דשרו". היינו דלכתחילה ראוי להחמיר לצאת כל הדיעות ולערב גם בפת, אבל אם לא עירב בפת אלא בתבשיל "סומכים על כל הני רבוותא דשרי",

אזהרה 106/09/2018

וכן כתב גם הט"ז בסק"ד על מש"כ המחבר בס"ב: "עירוב זה עושין אותו בפת ותבשיל ואם לא עשאו אלא מתבשיל לבד מותר": "בפת ותבשיל, דהכי סבירא ליה לרבי אלעזר דיליף מקרא דאשר תאפו אפו ואשר תבשלו בשלו, מכאן שאין אופן אלא על האפוי ולא מבשלין אלא על המבושל, על כן צריך פת בשביל מה שיאפה פת לצורך שבת תבשיל בשביל מה שיתבשלו, ורבי יהושע סבירא ליה (בירושלמי שם ריש פ"ב) דבשביל תבשיל מותר הכל, ורוב הפוסקים סבירא להו כרבי יהושע, רק ר"ת וקצת דיעות סבירא להו כרבי אלעזר, על כן כשר לכל הפחות בדיעבד כרבי יהושע".

ומכיון שכן, לכאורה צע"ג על שו"ע רבינו, שלאחר שבסעף ב' כתב: "כיצד

מצות הנחת עירוב תבשילין נוטל בידו חתיכת פת שיש בה כביצה וכזית בשר מבושל או שאר דבר מבושל שיש בו כזית, כדי שבפת זו יהא מותר לו לאפות מיום טוב לשבת ובתבשיל זה יהא מותר לו לבשל מיום טוב לשבת", היינו שלכתחילה ודאי צריך לעשות העירוב בפת ובתבשיל (אלא שאם לא עירב אלא בתבשיל לבד אינו צריך לחזור ולערב כיון שהתבשיל עיקר עי"ש), איך כתב בסעיף י"ד: "תבשיל של עירוב תבשילין שנאכל מקצתו או שנאבד קודם שתיקן צרכי שבת, אסור לו לעשות שום מלאכה מיום טוב לשבת אלא אם כן נשתייר מהתבשיל כזית שלם הראוי לאכילה, אבל אם נאכל או נאבד הפת של עירוב תבשילין אין בכך כלום כו' שעיקר העירוב הוא התבשיל", וזה צ"ע, שאף על פי שבכה"ג מותר, הא הוא משום שבדיעבד סומכים על הני רבוותא שאין מחייבים פת, אבל לכאורה לא שייך לומר על זה "אין בכך כלום", שמורה שאין לנו ענין בפת כלל, ואמנם כך הוא לשון המג"א בסקי"ד, באמת גם על המג"א יקשה כנ"ל, ומלשונם זה משמע שהמג"א ורבינו לא ס"ל כלל להא דהב"י והט"ז, וצ"ע טעמם.

ו

ואשר נראה בזה, בהקדם תמיה לכאורה על לשון הרמב"ם בריש פ"ו, אחת:

מיום טוב לשבת, אינו יכול לעשות כן אלא אם כן עשה עירוב מערב יום טוב, או שיש בזה גם משום גדר "מצוה", היינו שיש מצוה מדברי סופרים להניח עירוב תבשילין, והנפק"מ לכאורה פשוט הוא, במי שאינו רוצה לבשל ביום טוב לשבת, אם הוא צריך לעשות "עירוב תבשילין", שאם אינו אלא "מתיר" מהיכי תיתי יתחייב לעשות עירוב, אבל אם הוא "מצוה" ודאי יש לו לקיים מצוה זו שמדבריהם,

ולכאורה נעוץ הדבר במחלוקת רש"י ותוס' ביומא כ"ח ע"ב בגדר ושם עירוב תבשילין, דאמרו שם: "אמר רבא ואיתימא רב אשי: קיים אברהם אבינו אפילו עירוב תבשילין שנאמר תורת, אחת תורה שבכתב ואחת תורה שבעל פה" [ולמען שרבא ורב אשי הם שביארו במ' ביצה את ענין עירוב תבשילין], וברש"י פירש "אפילו עירוב תבשילין, שאינו הלכה למשה מסיני אלא תקנת סופרים שעתידין לתקן", ונוהר מלקרותו בשם "מצוה" אלא "תקנת סופרים". ברם בתוס' ישנים שם כתב: "לא ידע רבי אמאי נקט הך מצוה אמאי קילא ליה טפי מכולהו", הנה קרא לעירוב תבשילין "מצוה".

ולפי זה פשוט שהרמב"ם שלא הזכיר בדבריו כלל בהגדרת הדברים שם

שכתב שם בהלכה א': "יום טוב שחל להיות ערב שבת אין אופין ומבשלין ביום טוב מה שהוא אוכל למחר בשבת, ואיסור זה מדברי סופרים כדי שלא יבוא לבשל מיום טוב לחול שקל וחומר הוא, לשבת אינו מבשל כל שכן לחול", והוא כדברי רב אשי, ^{מהלכה 104/109/2018} ואת דברי רבא שהוא משום כבוד שבת השמיט לגמרי, וב"מגיד משנה" שם: "ושאלו בגמרא מאי טעמא, אמר רב אשי כדי שיאמרו מיום טוב לשבת אין אופין קל וחומר מיום טוב לחול, ויש שם טעם אחר ורב אשי הוא בתרא", היינו שפסק כר' אשי ודלא כרבא. וצ"ב.

ז

ונראה בע"ה, בהקדים דיוק בלשונו הזהב של שו"ע רבינו, וז"ל בסעיף ג': "כיצד מצות הנחת עירוב תבשילין, נטל בידו חתיכת פת שיש בה כביצה וכזית בשר מבושל או שאר דבר מבושל שישבו כזית כו" וצ"ב מה רצה בהקדמה זו "כיצד מצות הנחת עירוב תבשילין", שבשו"ע הלשון הוא: "עירוב זה עושין אותו בפת ותבשיל כו", ולא הזכיר לא "מצות" ולא "הנחת" וצ"ע.

והנראה שיש לעיין בגדר דין עירוב תבשילין, האם אינו אלא "מתיר", היינו שאם רוצה לבשל ולאפות

או נאכל, לאחר שבערב יו"ט הניחן כדין, ודאי "אין בכך כלום", שהרי עכשיו לענין היתר הבישול והאפיה, אין צריך כלל לפת, שכל ענין הפת הוא במעשה הנחת העירוב, משום דין ה"מצוה" שבו, שזהו גדר המצוה "שיניח פת ותבשיל" אבל לאחר שכבר הניח, נשארנו רק עם דין ה"מתיר" שזה רק התבשיל, ולכן מה שהפת נאבד, הרי עכשיו לענין ההיתר, אין בכך כלום, וא"ש מאד לשונו בסעיף כ"ד, מה שתמהנו לעיל באות ה'.

והרמב"ם שם"ל כנ"ל, שכל דין עירוב תבשילין אינו אלא בגדר "מתיר" לא הזכיר פת כלל, רק התבשיל שהוא המתיר [ולא תקשי ממה שבהמשך ההלכות מביא הרמב"ם שחייבים לברך "אקב"ו על מצות ערוב", אף שאין גדרו מצוה אלא מתיר, משום שלא נעשה שינוי במטבע הברכה משום כך, ועי' להלן].

ט

ולפי זה יובן מה שרבינו הזקן לא למד כהרמב"ם ענין עדשים בשולי קדרה ושמונונית שעל גב הסכין שהוא דין לכתחילה, אלא שהוא רק אם אין לו תבשיל אחר, וראוי להביא כאן כל לשונו בסעיף י"ג: "אם אין לו בערב יום טוב שום תבשיל אלא עדשים שבשולי קדרה כו' וכן אם אין לו

"מצוה" ס"ל שאינו אלא "מתיר", [ולכאורה חידוש גדול הוא, והלא כמה וכמה מצוות מן התורה שענינים הוא "מתיר, כמו שחיטה ונטילת ידים וכיו"ב, עי' רמב"ם סוף פ"א מהל' ברכות, ועי' מש"כ לקמן בענין "טבילת כלים"] לכן החכים ושינה מלשון המשנה וכתב "אם עשה תבשיל מערב יום טוב שיהיה סומך עליו ומבשל ואופה ביום טוב לשבת הרי זה מותר", לומר שאין שום ענין וחיוב בעשייה עצמה, שאילו היה כותב כלשון המשנה "עושה כו'" הרי אפשר היה לפרש שיש איזה חיוב שיעשה, אלא שכל דין עירוב תבשילין אינו אלא בגדר "מתיר", שאם עשאו הרי זה מותר לבשל ולאפות.

ח

ורבינו הזקן בניסוחו המיוחד לו, בא לחדש לן שיש בעירוב תבשילין גם "מצוה", היינו שהעירוב הוא גם "מתיר" וגם "מצוה", אלא שיש הבדל ביניהם, שענין ה"מתיר" שבו צריך שיהיה כל העת שרוצה לבשל מיום טוב לבשת, אבל משום ה"מצוה", הרי קיום המצוה אינו אלא ב"הנחת" ועשיית העירוב, כפי שהורונו חכמים באופן וצורת המצוה, ולפי זה גם לאדמו"ר הזקן, שהיא שיטת המג"א כאמור, מדין ה"מתיר" שבו, רק התבשיל הוא המתיר ולא הפת, ולכן אם נאבד הפת

,

ומעתה א"ש גם, מה שהרמב"ם לא פירט שהעירוב של גדול העיר אינו אלא על מי ששכח או נאנס, ונאמר שכל ההלכה הזו שבמג"א ושוע"ר אינו אלא מצד ה"מצוה" שבעירוב, דהנה ז"ל ה"מגן אברהם" סק"ו (על דברי המחבר "ומצוה על כל גדול העיר לערב על כל בני עירו, כדי שיסמוך עליו מי ששכח או נאנס או שהניח עירוב ואבד"): "ואם שכח מחמת עצלותו שלא היה חרד על דבר ה' ולא מחמת אונס נקרא פושע כו' וצ"ע דבסימן ק"ח סעיף ח' איתא דשוכח מקרי אונס כו' וצ"ל דשוכח מחמת עצלות שאני", וכן הוא בשו"ע רבינו סעיף י"ד: "אבל מי שהיה לו פנאי לערב ומחמת עצלותו שאינו חרד על דבר ה' שכח ולא עירב, כיון שלא היה אנוס בשכחה זו אלא עצלותו גרמה לו לשכוח, הרי זה פושע ואינו יוצא בעירובו של הגדול כו'" [ועי' בשוע"ר בסי' ק"ח סי"ב מכל מקום אינו נקרא מזיד ופושע לענין שלא יהא תשלומין לתפילתו" ורמז שרק לענין המדובר לא הוי פושע, ואינו כבנידון שלנו שאם שכח מחמת עצלות נקרא פושע].

ועל פי הנ"ל שיש ב"עירוב תבשילין" גם מצוה א"ש מאד, שזה ששכח מחמת עצלות "שאינו שוכח על דבר ה'", היינו שמצוה כזו שנדירה ואינה מתקיימת

שום תבשיל אלא אותו שמנונית הנדבק בסכין שחותכין בו את הצלי, הרי זה גוררו מעל הסכין ומערב בו אם יש בו כזית, אבל אם יש לו תבשיל אחר, אין לערב לכתחילה בעדשים שנשארו בשולי קדרה ולא בשמנונית שגרר מעל גבי הסכין, מפני ביזוי מצוה", [ומקורו כמצויין בשוה"ג בדברי השל"ה, ואכן כך הוא בשל"ה מסכת סוכה פרק נר מצוה: "ראיתי הרבה המונים לוקחין פת ולוקחין בשר עצם אחד שפל ומשופל, בודאי לענין דינא יוצאים, אבל חביבה מצוה בשעתה, ואל תהי מצוה זו קלה בעיניך כו' אבל אותן האנשים הלוקחים עצם קטן כו' עושים המצוה בביזוי כו'"].

06/09/2018 18:42

ומבואר שיסוד ההלכה שאם יש לו תבשיל אחר אינו יכול לערב בעדשים שבשולי קדרה, הוא מצד ה"מצוה" שבעירוב תבשילין, דהוי "ביזוי מצוה", ונמצא שמה שהכריחו הפוסקים, היש"ש המג"א ורבינו, שדין זה אינו אלא באין לו תבשיל אחר, אינו כלל מדין ה"מתיר" שיש בעירוב תבשילין, אלא מפני "ביזוי מצוה", והוא לשיטתם שיש במעשה הנחת עירוב תבשילין גם "מצוה". אבל הרמב"ם שלא ס"ל כלל שהוא מצוה אלא "מתיר", שפיר כלל דין עדשים בשולי קדרה ושמנונית שע"ג הסכין בעיקר דין עירוב, וכנראה מלשונו שהוא גם לכתחילה.

מצות עירוב ואומר: בעירוב זה יותר לי לאפות ולבשל מיום טוב שלמחר לשבת". שכתב גם את הברכה וגם את אמירת "בדין יהא שרא כו'" בחדא מחתא, וגם שכתב בקיצור שמברך על מצות עירוב, אבל בשו"ע אדמו"ר הזקן סעיף ד' כתב: ואחר שנטל העירוב בידו חייב לברך אשר קדשנו במצותיו וציונו על מצות עירוב כמו שמברכין על שאר כל מצות חכמים" ובסעיף ה': "ואחר כך יאמר בדין יהא שרי לנא כו'", כתב את הברכה ואת אמירת "בדין יהא שרי" בב' הלכות, ובסעיף הברכה הוסיף "כמו שמברכין על שאר כל מצוות חכמים",

שלשיטת רבינו הזקן, הרי בעירוב תבשילין, שני דברים נאמרו בו, אחד מצוה, ככל מצוות דרבנן, והשני "היתר" ("בדין יהא שרי כו"), ולכן כתבן בשני סעיפים, ובסעיף השני: "ואחר כך יאמר". אבל להרמב"ם שיש רק דין "מתיר", והברכה היא על ה"מתיר" שסוף סוף תקנת חכמים היא זו, וגם על התקנות שמדבריהם מברכים, ועי' בזה ב"חידושי מרן רי"ז הלוי" סוף הל' ברכות, לכן כתב זאת בהלכה אחת, שמברך ואומר בדין יהא שרא כו'.

תמיד, ראוי שיחדר ויכין עצמו לקראתו. מה שאין כן אם אומרים של העירוב הוא "מתיר" שיוכל לבשל, לכאורה לא שייך לומר בזה סברא זו, ולכן לא הזכיר הרמב"ם כל זה.

יא

ונראה מקור נאמן ופשוט לשיטת רבינו הזקן שעירוב תבשילין (מלבד 06/09/2018) היותו ("מתיר") הוא מצוה, מהא דמנהג מהרי"ל ומהרש"ל הנ"ל שמצוה לבצוע על הפת של עירוב תבשילין בשבת למנחה, משום דאתעביד בה מצוה כו', דזה לא שייך לומר אלא במצוה, ומכאן שעירוב תבשילין מצוה היא, שהרי לשיטת הרמב"ם [וכן מוכח בלשון רש"י ביומא כ"ח] שאינו אלא "מתיר" ודאי שלא שייך לומר בזה כלל זה של "אתעביד בה מצוה" שלא מצוה היא כל עיקר.

יב

והנה לפי הנתבאר, יומתקו מאד הבדלי הניסוחים של הרמב"ם ואדמו"ר הזקן בענין ברכת עירוב תבשילין. דיעוין בלשון הרמב"ם ה"ח: "המניח עירובי תבשילין חייב לברך בא"י אמ"ה אקב"ו על

ג

טבילת כלים "מצוה" או "מתיר"

א

"לטהרם מן האיסור" ולענין טבילה כתב:
 "להכשירן מן האיסור", שענין הטהרה הוא
 שמבטל את מציאות הטומאה שהיתה
 קודם, אבל "להכשירו היינו (שאינו בא לבטל
 מציאות של טומאה אלא) שהוא מכשיר את
 ההשתמשות בכלי, ומש"כ "מן האיסור"
 היינו שגם ענין טבילת הכלים קשורה לענין
 איסור, שכן כשהכלי הוא ברשות הגוי, אפילו
 כשלפועל לא השתמש בו לדבר איסור, יש
 עדיין אפשריות שיעשה כן, ולכן כשהכלי
 יוצא מרשות הגוי לרשות ישראל, לצורך
 השתמשות שאין בה אפילו אפשריות
 להשתמש בו בדבר אריסור, צריך הכלי
 טבילה להכשירן מן האיסור, וממילא סרה
 קושיית המפרשים האמורה למה לא הוזכרה
 פרשת טבילת כלים בסיחון ועוג, כי אותה
 סיבה שלא היה שייך שם ענין ההגעלה שכן
 לא היה שם שום איסור, הרי אותה סיבה
 עצמה היא גם כן לענין הטבילה, עי"ש.

ב

והנה רבינו נו"נ בשיטת הרמב"ן והריטב"א
 בזה, ואכן בריטב"א לע"ז שם נאמר
 להדיא: "כלי סעודה אמורין בפרשה,
 פירוש ומשום דסופן להשתמש באיסור,

ב"לקוטי שיחות" חלק ח"י מטות ב',
 ומשם ב"חידושים וביאורים
 בש"ס" ח"א סי' ל"ג, מביא את דברי הרמב"ן
 (במדבר לא, כג) שהקשה למה נאמרו
 הלכות הגעלת כלי נכרים במלחמת מדין
 ולא לפני זה במלחמת סיחון ועוג שם אז
 לקחו בני ישראל שלל מן הגויים, ומתרץ כי
 ארץ סיחון ועוג מנחלת ישראל היא והותר
 להם כל שללם אפילו האיסורים כו' ואמרו
 רבותינו קדלי דחזירי אשתרי להו, אבל מדין
 לא היה משלהם ולא לקחו את ארצם רק
 לנקום את נקמתם כו' ולכן נהג האיסור
 בכליהם", ומביא קושיית המפרשים שהרי
 בפרשת מדין נזהרו ישראל לא רק על דיני
 גיעולי כלי נכרים כי אם גם על טבילת כלים,
 וטבילת כלים הרי גם בכלים חדשים מיירי
 שלא היה בהם כל איסור כמפורש במס'
 עבודה זרה ע"ה ע"ב, ובזה הרי לא שייך
 לומר שהותרו להם כל האיסורים, ואם כן
 למה לא נאמרה מצות טבילת כלים
 במלחמת סיחון ועוג, ומביא כמה מתירוצי
 האחרונים על קושיא זו ומקשה עליהם.

ומבאר רבינו על פי לשון רש"י בפר' מטות
 שם, שלענין גיעול תפס הלשון

ויצאו לקדושה, הצריכם הכתוב טבילה אף בחדשים, מה שאין כן בזוזא דסרבלא (מספריים וכיו"ב שאינן כלי סעודה), אבל לכאורה הדברים טעונים הסבר, מה שייד לומר שכיון שברשות הנכרי היתה אפשרויות שישתמש בה לאיסור, לכן גם כשקנה הישראל ממנו כלים חדשים שלא נשתמש בהם הגוי מעולם, חייבים טבילה.

ונראה שהרי כל המדובר בשיחת הקודש, מושתת על דעת הריטב"א ^{אוצר החכמה 06/09/2018} (והרמב"ן שהובא בו), ודעת הריטב"א הוא כמוש"כ לעיל מיניה: "תנא וכולם צריכין טבילה בארבעים סאה, פירשו בירושלמי לפי שיצאו מטומאתן של נכרים לקדושתן של ישראל, עד כאן, כלומר משום מעלה, ובדיעבד אינו מעכב כו", הנה כתב שני דברים: אחד, שטעם הטבילה הוא כבירושלמי "לפי שיצאו מטומאתן של נכרים לקדושתן של ישראל" (ודברי הירושלמי אלו הובאו גם בר"ן ע"ז וב"תורת הבית" בית ד' ריש שער ד' ובשאר ראשונים, וכן בב"י ובדרישה ובט"ז ריש סי' ק"כ), ועוד, שכל זה הוא "משום מעלה" ו"בדיעבד אינו מעכב".

ובהמשך לזה הוא שכתב הריטב"א: "כלי סעודה אמורין בפרשה, פירוש, ומשום דסופן להשתמש באיסור, ויצאו

לקדושה, הצריכם הכתוב טבילה כו", ולכאורה מה שכתב "ומשום דסופן להשתמש באיסור" הוא ביאור ענין "טומאת עכו"ם" שכתב הירושלמי, היינו כשקנה כלים חדשים מן הגוי יש כאן יציאה מרשות עכו"ם שהיה סופן להשתמש באיסור, וכיון שכלים אלו היו ברשות הגוי, הרי נעשה על שם כלים אלו שם איסור וטומאה, והעבירים לקדושת ישראל, ועל זה הוא שחייבוהו בטבילה "לשם מעלה", ואכן אין טבילה זו מעכבת [ברם מלשון הערה 42 משמע שהטבילה היא באמת על מה שהכלי היה במצב של "אפשרויות איסור" ועצ"ע],

ג

והנה כל המדובר בא לבאר את שיטת הרמב"ן, אבל לכאורה לפי דברי הרמב"ם בריש פ"ח מהל' מלכים, הרי אי אפשר לומר כלל את תירוץ הרמב"ן שלא היה שם כל איסור, שהרי הרמב"ם פסק שם שחלוצי הצבא מותרים בכל האיסורים, רק כשהם רעבים, או כשאין להם מאכל אחר, אבל אין זה שמלכתחילה לא היה שם איסור כלל, והרמב"ן עצמו בפר' ואתחנן הביא את דברי הרמב"ם והשיג עליו, ועכ"פ לפי הרמב"ם הדק"ל, ועי' בזה ב"פרשת דרכים" לבעל המשל"מ, דרך הקודש דרוש ח', הובא בלב אריה חולין י"ז ובטורי אבן לר"ה

ד

דהנה ז"ל רמב"ם בפ"ז מהל' מאכלות
 אסורות ה"ג: "הלוקח כלי תשמיש
 סעודה מן העכו"ם מכלי מתכות ומכלי
 זכוכית, דברים שלא נשתמש בהן כל עיקר,
 מטבילין במי מקוה ואחר כך יהיו מותרין
 לאכול בהן ולשתות", ובה"ה: "טבילה זו
 שמטבילין כלי הסעודה הנלקחים מן
 העכו"ם ואח"כ יותרו לאכילה ושתיה אינן
 לענין טומאה וטהרה אלא מדברי סופרים,
 ורמז לה כל דבר אשר יבא באש תעבירו
 באש וטהר ומפי השמועה למדו שאינו
 מדבר אלא בטהרתן מידי גיעולי עכו"ם לא
 מידי טומאה כו' וכיון שכתוב וטהר אמרו
 חכמים הוסיף לו טהרה אחר עבירתו באש
 להתירן מגיעולי עכו"ם".

וצ"ב שלאחר שכבר כתב בה"ג "מטבילין
 כו' ואחר כך יהיו מותרין לאכול בהן
 ולשתות", למה הוצרך בה"ה שוב להאריך
 ולכתוב "טבילה זו שמטבילין כלי הסעודה
 הנלקחים מן העכו"ם ואח"כ יותרו לאכילה
 ושתיה", ופשוט שרצה בזה להדגיש ולומר,
 שאין זה רק דין מסויים שאסרוהו לאכול
 ולשתות בכלים אלו ללא טבילה, אלא שזהו
 כל גדר חיוב הטבילה, להתיר לו את האכילה
 והשתיה, שהאכילה והשתיה הם תשמישם
 של כלי הסעודה, ולכן גם דקדק להעתיק
 כלשון המשנה "כלי תשמיש סעודה".

י"ג, במנחת חינוך מצוה תקכ"ז וב"לאור
 ההלכה" להגרש"י ז"ל ("המלחמה"
 06/09/2018)
 הקלין שבמלחמה) עי"ש ואכ"מ.

ונראה בזה דהנה ידויק בשיח"ק הנ"ל,
 שבפנים לא הביא כלל את דעת
 הרמב"ם בטבילת כלים, רק על מש"כ
 שטבילת כלים קשורה באיסור, ציין בהערה
 37: "וראה גם רמב"ם הל' מאכלות אסורות
 שם סוף הלכה ה': "הוסיף לו טהרה אחר
 עבירתו באש להתירו מגיעולי עכו"ם,
 ובלח"מ שם מפרש דתיבות אלו קאי על
 "עבירתו באש", אבל ראה פיהמ"ש סוף
 ע"ז: וכשיטבלו כו' הם טהורים לענין האיסור
 והמותר ג"כ מוסף על ענין טמאה וטהרה".
 היינו שגם הרמב"ם סובר שיש קשר בין
 טבילת כלים לאיסור. ונראה שר"ל שלענין
 זה שנתבאר שטבילת כלים "קשורה
 באיסור", גם הרמב"ם לפי פשטות לשונו
 משמע כן.

כי לכאורה דעת הרמב"ם חלוקה לגמרי על
 דעת הרמב"ן והריטב"א הנ"ל, וס"ל
 שאין זה בגדר "מצוה", וגם הטבילה מעכבת
 בהחלט, וללא טבילה אסור לו להשתמש
 בכלי, ודלא כמ"ש הריטב"א, ואף על פי כן
 לשיטת הרמב"ם לא שייך כלל להקשות
 למה לא נזכרה טבילת כלים בפרשת סיחון
 ועוג, וכדיבואר.